

Znakowanie żywności – nowe przepisy

Informacje na etykietach będą bardziej czytelne dla konsumenta, szczególnie te o alergenach.

Dominika Koroś

prawnik w Centrum Prawa Żywnościowego
A. Szymecka-Wesołowska, D. Szostek sp.j.

Producenti mogą już podawać szerszą informację o wartości odżywczej, zmienił się również sposób informowania o miejscu lub kraju pochodzenia żywności. Weszły w życie nowe przepisy dotyczące znakowania żywności, a podstawą tych zmian jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności.

Pierwszą zmianą, istotną z punktu widzenia konsumentów, są przepisy porządkujące kwestię czytelności informacji umieszczanych na etykietach, a zwłaszcza wielkość czcionki, która nierzadko może sprawiać problemy większości konsumentom. Ustawodawca unijny postanowił

uniemożliwić producentom umieszczanie na etykietach informacji obowiązkowych, których czcionka jest ledwo widoczna dla przeciętnego konsumenta. Jeśli informacje obowiązkowe znajdują się na opakowaniu lub na załączonej do niego etykietce to muszą być wydrukowane w sposób zapewniający wyraźną czytelność, z użyciem znaków o określonym rozmiarze czcionki. Zasadą jest, iż wysokość czcionki wynosi co najmniej 1,2 mm. Natomiast w przypadku opakowań lub pojemników, których największa powierzchnia ma pole mniejsze niż 80 cm kwadratowych, wysokość czcionki wynosi co najmniej 0,9 mm.

Informacja o wartości odżywczej

Kolejną zmianą, istotną zwłaszcza dla konsumentów, którzy coraz większą wagę przypisują zdrowej, zróżnicowanej i zbilansowanej diecie, jest wprowadzenie obowiązku umiesz-

czania na etykiecie informacji o wartości odżywczej danego produktu. Co prawda, wskazywanie informacji o wartości odżywczej ruszy dopiero od 13 grudnia 2016 r. (do tego czasu pozostaje dobrowolne, chyba że dotyczy szczegółach sytuacji), jednakże już teraz uległ zmianie sposób wyrażania tej informacji. Między 13 grudnia 2014 r. a 13 grudnia 2016 r. dobrowolnie przekazywane informacje o wartości odżywczej muszą spełniać określone wymagania. Przede wszystkim dotyczy to obowiązkowych elementów informacji o wartości odżywczej, które muszą obejmować: wartość energetyczną oraz ilość tłuszczów, kwasów tłuszczowych nasyconych, węglowodanów, cukrów, białka oraz soli.

Przy czym unijny ustawodawca przewidział możliwość rozszerzenia tego katalogu informacji o informację o ilości: kwasów tłuszczowych jednonienasyconych, kwasów tłuszczowych wielonienasyconych, alkoholi wielowodorotlenowych, skrobi, błonnika, witamin oraz składników mineralnych. Warto w tym miejscu zauważyć, że obowiązek umieszczania informacji o wartości odżywczej jest zasadą, od której rozporządzenie przewidziało pewne wyjątki. Niektóre kategorie żywności zostały zwolnione z wymogu przedstawiania obowiązkowej informacji. I tak ustawodawca wyłączył produkty nieprzetworzone (np. nieprzetworzone warzywa i owoce), wody przeznaczone do spożywania przez ludzi, ziola i przypraw, kawy i herbaty, gumy do żucia, a także żywność znajdującą się niewielkich opakowaniach, w których największa powierzchnia jest mniejsza niż 25 cm kwadratowych.

Informacja o alergenach

Kolejną niezwykle ważną zmianą jest zmiana sposobu informowania konsumentów o alergenach występujących w żywności. Dzięki tym zmianom osoby, u których mogą wystąpić alergie lub reakcje nietolerancji na niektóre substancje obecne w żywności będą mogły dokonywać świadomych wyborów, posiadając pełną informację o potencjalnych zagrożeniach dla własnego zdrowia, a nawet życia. Teraz wszelkie składniki lub substancje pomocnicze w przetwórstwie wymienione na liście alergenów lub uzyskane z tych alerge-

nów powinny być oznaczone w wykazie składników. Jeżeli dana żywność nie zawiera wykazu składników, co może wynikać z wielu wyłączeń przewidzianych w rozporządzeniu, wówczas na etykiecie musi pojawić się słowo „zawiera”, po którym podaje się alergeny. Ponadto, zgodnie z nową regulacją, nazwa takiego alergenu musi być podkreślona za pomocą pisma wyraźnie odróżniającego ją od reszty wykazu składników, np. za pomocą czcionki, stylu lub koloru tła. Można więc zauważyć, że zmiana dotycząca obowiązkowego wyróżnienia na etykiecie alergenów będzie łatwo dostrzegalna przez konsumentów, a zwłaszcza

Obowiązkowe wyróżnianie alergenów na etykiecie będzie teraz łatwo dostrzegalne przez konsumentów.

konsumentów alergików, którzy są niezwykle wyczuleni na wszelkie informacje dotyczące obecnych w żywności alergenów, które mogą spowodować szereg niebezpiecznych dla nich nietolerancji pokarmowych.

Co z żywnością nieopakowaną?

Należy jednak zauważyć, że opisane powyżej zmiany dotyczą żywności opakowanej, czyli żywności składającej się ze środka spożywczego i opakowania. W przypadku żywności nieopakowanej, w tym też żywności pakowanej bezpośrednio w sklepie, ustawodawca unijny ustanowił analogiczny obowiązek przekazywania informacji o występujących w żywności alergenach, nie wskazując jednak sposobu udostępniania tych informacji. Te kwestie regulują przepisy krajowe. (Rozporządzenie ministra rolnictwa i rozwoju wsi z 23 grudnia 2014 r. w sprawie znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych wskazują, że obowiązkowe informacje o alergenach podaje się w miejscu sprzedaży na wywieszce dotyczącej danego środka spożywczego lub w inny sposób, w miejscu dostępnym bezpośrednio konsumentowi finalnemu).

Omawiając kwestie informacji konsumentów o alergenach warto również zwrócić uwagę na coraz częstsze umieszczanie na oznakowaniu określeń „Produkt może zawierać ...”,

Nutrition Facts			
Serving Size 3 oz. (85g)			
Amount Per Serving	As Served		
Calories 38	Calories from Fat 0		
% Daily Value			
Total Fat 0g	0%		
Saturated Fat 0g	0%		
Cholesterol 0g	0%		
Sodium 0g	2%		
Total Carbohydrate 0g	3%		
Dietary Fiber 0g	8%		
Sugars 0g			
Protein 0g			
Vitamin A 270%	Vitamin C 10%		
Calcium 2%	Iron 0%		
Percent Daily Values are based on a 2,000 calorie diet. Your daily values may be higher or lower depending on your calorie needs:			
	Calories	2,000	2,500
Total Fat	Less than	65g	80g
Sat Fat	Less than	20g	30g
Cholesterol	Less than	300mg	300mg
Sodium	Less than	2,400mg	2,400mg
Total Carbohydrate		300g	375g
Dietary Fiber		25g	30g

„Możliwa obecność śladowych ilości ...”, po których wymieniane są alergeny.

Takie działania należy uznać za dobrowolne przekazywanie informacji o potencjalnej możliwości wystąpienia w żywności alergenu, co w praktyce może być konsekwencją niepożądanego przenikania tych substancji z innej żywności produkowanej w danym zakładzie (tzw. zanieczyszczenia krzyżowe). W związku z tym, z uwagi na coraz większą liczbę osób uczulonych na różne składniki żywności, a także możliwość wywoływania alergii przy bardzo niskim poziomie stężenia składnika alergennego, producenci dobrowolnie informują o niezamierzonych pozostałościach substancji alergicznych w żywności.

Wskazanie kraju pochodzenia

Kolejną zmianą są przepisy regulujące obowiązek dotyczący informowania konsumentów o miejscu lub kraju pochodzenia żywności. I tak, w przypadku zamieszczenia na etykiecie informacji dotyczącej pochodzenia całego produktu – podczas gdy jego podstawowy składnik ma inne miejsce lub kraj pochodzenia niż dany produkt – obowiązkowe jest poinformowanie konsumentów o tym fakcie. W takiej sytuacji właściwe jest zarówno wskazanie kraju lub miejsca pochodzenia podstawowego składnika, jak i informacja, że kraj lub miejsce pochodzenia podstawowego składnika jest inne niż kraj lub miejsce pochodzenia środka spożywczego. Ponadto warto zauważyć, że w odniesieniu do niektórych kategorii żywności przewidziano odmienne zasady stosowania obowiązku informowania o kraju lub miejscu pochodzenia. Przykładem takiego aktu jest rozporządzenie wykonawcze w odniesieniu do świeżego, schłodzonego i zamrożonego mięsa ze świń, z owiec, kóz i drobiu, które zostało już przyjęte, jednakże w praktyce będzie miało zastosowanie od 1 kwietnia 2015 r.

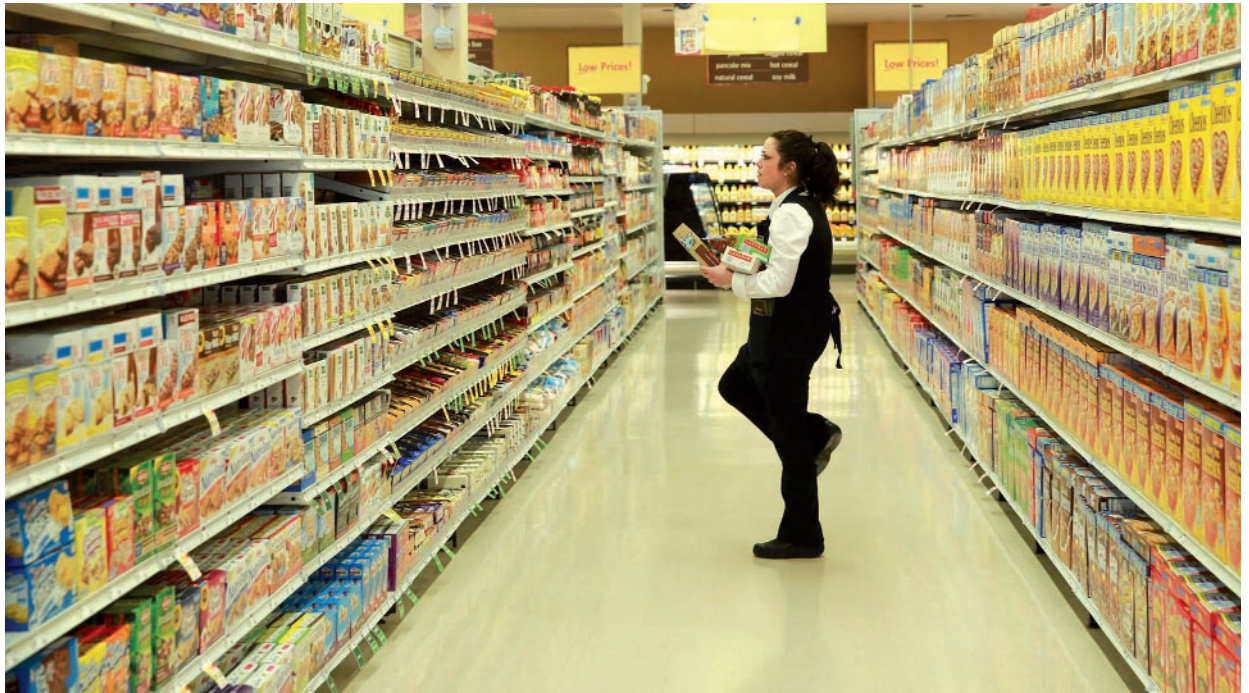
Sprzedaż na odległość

Następną zmianą jest uregulowanie dynamicznie rozwijającego się rynku sprzedaży żywności na odległość, najpopularniej występującego w formie tzw. e-spożywczków. Zgodnie z nowym rozporządzeniem, wprowadzony został obowiązek przekazywania informacji o żywności oferowanej do sprzedaży za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość.

KSIAŻKA O NOWYCH PRZEPISACH

Centrum Prawa Żywnościowego przygotowało szczegółową publikację „Oświadczenia żywieniowe i zdrowotne w oznakowaniu, prezentacji i reklamie żywności. Komentarz” autorstwa Agnieszki Szymanek-Wesołowskiej, Daniela Szostka i Andrzeja Balickiego (wyd. Wolters Kluwer SA). Pozycja ta przedstawia od strony praktycznej warunki stosowania oświadczeń, omawia problemy związane ze stosowaniem przepisów unijnych i prezentuje możliwe kierunki interpretacji.

W tym miejscu należy jednak rozróżnić obowiązki informacyjne w przypadku żywności opakowanej, a żywności nieopakowanej. Przed ostatecznym dokonaniem zakupu żywności opakowanej podmiot odpowiedzialny za informacje na temat żywności musi udostępnić wszystkie obowiązkowe informacje na temat żywności, z wyjątkiem daty minimalnej trwałości lub terminu przydatności do spożycia. Obowiązkowe informacje na temat żywności (przed ostatecznym zakupem) muszą znajdować się w materiałach towarzyszących sprzedaży na odległość lub być dostarczane z użyciem innych właściwych środków wyraźnie określonych przez dany podmiot działający na rynku spożywczym bez obciążania konsumenta finalnego dodatkowymi kosztami. Co więcej, rozporządzenie nakłada również obowiązek informacyjny na etapie dostawy produktu - w momencie dostawy żywności konsumentowi muszą być udostępnione wszystkie obowiązkowe dane szczegółowe, w tym również data minimalnej trwałości lub termin przydatności do spożycia.

Informacje przed zakupem

Odmienne przedstawia się sytuacja w przypadku wspomnianej wcześniej żyw-

ności nieopakowanej. Tutaj jedynym obowiązkiem na poziomie unijnym jest przekazywanie informacji o alergenach. Jednakże na skutek przyjęcia aktów krajowych, które mogły rozszerzyć katalog obowiązkowych informacji o żywności nieopakowanej warto zwrócić uwagę na § 19 rozporządzenia ministra rolnictwa i rozwoju wsi w sprawie znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych, które obowiązkowymi czyni informacje m.in. o nazwie producenta, czy też wykazie składników. Podobnie jak w przypadku żywności opakowanej obowiązkowe informacje należy udostępnić konsumentowi przed ostatecznym dokonaniem zakupu (w materiałach towarzyszących sprzedaży na odległość lub z użyciem innych właściwych środków, bez obciążania konsumenta finalnego dodatkowymi kosztami) oraz w momencie dostawy. Warto w tym kontekście również wskazać, że odpowiedzialność za przekazanie obowiązkowych informacji na temat żywności sprzedawanej na odległość, najczęściej w formie internetowego sklepu spożywczego, przed ostatecznym dokonaniem zakupu spoczywa na właścicielu strony internetowej. ■